

Monika Stupińska¹

INSTRUMENTY WSPIERANIA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W REGIONIE ŁÓDZKIM W WARUNKACH CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

Wstęp

Przedsiębiorczość małej i średniej skali z racji swojej specyfiki napotyka na szereg barier związanych z podnoszeniem swojej konkurencyjności i innowacyjności, defaworyzujących tę grupę podmiotów gospodarczych w stosunku do dużych przedsiębiorstw. Z racji społeczno-gospodarczej roli, jaką pełnią małe i średnie firmy, Unia Europejska w oparciu o traktatowe derogacje umożliwia stosowanie szeregu instrumentów prawno-finansowych wspierających sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). Biorąc pod uwagę niepodważalną znaczenie, jakie dla rozwoju gospodarki odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa oraz dostępność środków współfinansujących inwestycje podnoszące konkurencyjność sektora MSP, interesującym wydaje się podjęcie badań służących doskonaleniu mechanizmów transferu tych środków do sektora MSP, a więc wypracowanie jasnych, prostych i zrozumiałych dla wszystkich zainteresowanych procedur i wymogów związanych z aplikowaniem i z zasadami przyznawania dofinansowania z funduszy strukturalnych.

Polskie małe i średnie firmy już w okresie przedakcesyjnym aktywnie korzystały z możliwości wsparcia oferowanych przez polityki wspólnotowe. Po 1 maja 2004 roku oferta ta uległa zdecydowanemu rozszerzeniu. Dostępne instrumenty finansowe, oferowane zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym stwarzają dla sektora MSP istotne źródło pozyskiwania środków finansowych na podnoszenie swojej konkurencyjności i innowacyjności. Małe i średnie podmioty gospodarcze w regionie łódzkim wykazują stosunkowo wysoką na tle kraju aktywność w pozyskiwaniu środków pomocowych. Aktywność ta warunkowana jest jednak wieloma czynnikami, z których część dotyczy struktury programowej dostępnych instrumentów (priorytety i cele), część zaś wynika z istnienia szeregu zewnętrznych i wewnętrznych barier w dostępie do środków.

Przedmiotem artykułu będzie więc analiza zarówno instrumentów wspierających funkcjonowanie małych i średnich firm w regionie łódzkim, jak i barier utrudniających korzystanie z możliwych form wsparcia.

¹ Dr, Katedra Gospodarki Regionalnej i Środowiska, Uniwersytet Łódzki.

Charakterystyka sektora MSP w regionie łódzkim

W regionie łódzkim w roku 2005 według danych GUS zarejestrowanych było 281.186 małych i średnich przedsiębiorstw, z czego 5,25% (14.775) stanowiły firmy niezatrudniające pracowników innych niż właściciel, 89,86% (252.745) to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, 4,09% (11.506) to małe przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników i 0,77% (2.160) to firmy średnie, których zatrudnienie mieściło się w przedziale 50–249 zatrudnionych².

Struktura branżowa małych i średnich firm w regionie łódzkim w zasadniczy sposób nie odbiegała od tendencji ogólnokrajowej. Dominującymi branżami były *Handel i naprawy* (39%), *Przetwórstwo przemysłowe* (14,5%), *Obsługa nieruchomości i firm* (12%) oraz *Budownictwo* (9%). Jedynymi branżami, których udział w strukturze podmiotowej sektora MSP był wyższy niż średnia krajowa to *Górnictwo i Przetwórstwo przemysłowe* (27% i 36% więcej niż średnia krajowa).

Natomiast efektywność sektora MSP w regionie łódzkim plasuje region poniżej średniej krajowej. Przychody MSP w regionie były w 2005 roku niższe od średniej krajowej o 25% (małe) i 36% (średnie firmy). Niższa od średniej krajowej była także wydajność pracy, a co za tym idzie wynagrodzenia pracowników. W 2005 roku wynagrodzenia w MSP w regionie łódzkim były niższe od średniej krajowej i mieściły się w przedziale 1,31 tys. (firmy mikro) – 2,0 tys. brutto (firmy średnie)³.

Mimo stosunkowo niskiej efektywności małych i średnich firm regionu łódzkiego na tle innych podmiotów tej skali w kraju należy stwierdzić, iż łódzkie firmy w badanym okresie wykazały się stosunkowo wysokimi nakładami inwestycyjnymi. W 2005 roku nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw ogółem w regionie łódzkim wyniosły 6,2 mld zł, z czego ok. 15,4% przypadało na podmioty mikro, 7,4% na małe, zaś 20,6% na firmy średnie. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo i pracownika były wyższe od średniej krajowej i wyniosły odpowiednio 137,21 i 132,47 (gdy dla kraju = 100).

Udział MSP regionu łódzkiego w Sektorowym Programie Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw 2004–2006

Pierwszym „akcesyjnym” instrumentem wsparcia małych i średnich firm w Polsce był Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, który zawierał trzy działania bezpośrednio adresowane do małych i średnich podmiotów. Były to: Działanie 2.1 „Wzrost konkurencyjności MSP poprzez doradztwo”, Działanie 2.3 „Wzrost konkurencyjności MSP poprzez inwestycje” i Poddziałanie 2.2.1 „Wsparcie dla przedsiębiorstw dokonujących nowych inwestycji”. Celem generalnym SPO WKP była poprawa pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na terenie Polski w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego. Strategia realizacji celu generalnego wyznaczała dwa priorytety określające zarazem obszary interwencji w ramach SPO WKP: rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw (dofinansowanie inwestycji).

² S. Pyciński, A. Żołnierski (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2005–2006*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2007.

³ Ibidem.

Małe i średnie przedsiębiorstwa szczególnie zainteresowane były uzyskaniem wsparcia na realizowane inwestycje. Ostateczne alokacje środków (tabela 1) w ramach poszczególnych działań były odpowiedzią na oczekiwania przedsiębiorców.

Tabela 1. Alokacje w ramach działań 2.1, 2.3 i 2.2.1 SPO WKP.

Instrument wsparcia	Nazwa działania	Wielkość przed realokacją (zł)	Wartość po realokacji (zł)	Zwiększenie/ zmniejszenie alokacji
Dotacje na zakup usług	2.1	125 913 980	72 657 980	58%
Dotacje na inwestycje	2.3	1 380 790 741	1 638 418 360	119%
	2.2.1	1 256 600 111	1 301 867 711	104%

Źródło: Poziom absorpcji przez MSP środków w ramach SPO WKP, IMC Consulting, PSDB, Warszawa 2007.

Małe i średnie firmy w regionie łódzkim wykazały się stosunkowo dużą aktywnością w odniesieniu do całego kraju w aplikowaniu o środki w ramach programu SPO WKP. Łącznie w ramach działań 2.1 i 2.3 w regionie łódzkim zawarto 379 umów o dofinansowanie na łączną kwotę 141 200 942 zł (tabela 2). Średnia wysokość przyznanych dotacji dla firm w regionie dla działania 2.1 wynosiła 34 tys., zaś dla Działania 2.3 niemalże pół miliona zł.

Tabela 2. SPO WKP Działania 2.1 i 2.3 – wyniki w województwie łódzkim.

	SPO WKP 2.1	SPO WKP 2.3	Razem
Liczba terminów składania wniosków	13	4	17
Liczba złożonych projektów	181	1660	1841
Wnioskowana kwota złożonych projektów	7 246 218	711400 841	718647 059
Liczba projektów przekazanych do oceny merytorycznej	142	1037	1179
Liczba podpisanych umów	97	282	379
Wartość przyznanych dotacji wg umów (zł)	3 306 514	137894 428	141200 942
Średnia wielkość dotacji (zł) z podpisanych umów	34 088	488 987	

Źródło: Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego, 2008.

W przypadku Działania 2.2.1 małe i średnie firmy z województwa łódzkiego zajęły 6 miejsce w rankingu województw pod względem złożonych aplikacji i uplasowały się w połowie rankingu (8 miejsce) pod względem średniej kwoty wnioskowanego wsparcia⁴.

W województwie łódzkim w ramach Działania 2.1 złożonych zostało 200 projektów o łącznej kwocie wnioskowanych dotacji na poziomie 483,8 mln zł. Średnia wartość kosztów kwalifikowanych wyniosła ok. 3,7 mln zł, zaś średnia kwota wnioskowanej dotacji wynosiła 2,5 mln zł. Około 60% złożonych projektów uzyskało ponad 51 punktów w ocenie merytorycznej, co kwalifikowało projekty do objęcia wsparciem. Z racji ograniczonych środków dotacje uzyskały projekty plasujące się powyżej określonego pułapu punktów. Dlatego też jedynie 15 projektów z terenu województwa łódzkiego zostało objętych dofinansowaniem na łączną kwotę 57 mln zł⁵.

Charakterystyczną cechą aktywności małych i średnich firm w regionie łódzkim w podejmowaniu wysiłków na rzecz uzyskania dofinansowania z SPO WKP była dysproporcja w zakresie liczby składanych wniosków pomiędzy firmami z terenu Łodzi i firmami z terenu województwa. Zdecydowanie dominowały pod tym względem przedsiębiorstwa zlokalizowane w Łodzi, zarówno pod względem złożonych wniosków, jak i pod względem podpisanych umów. Największą aktywnością w zabieganiu o dofinansowanie z SPO WKP charakteryzowały się podmioty z siedzibą w Łodzi lub w okolicach. Ponad 55% wszystkich złożonych w regionie wniosków do Działania 2.1 pochodziło od małych i średnich firm z terenu Łodzi. Podobne dysproporcje w układzie powiatowym odnotowane zostały w stosunku do Działania 2.3 i 2.2.1. Zarówno w odniesieniu do liczby złożonych wniosków w ramach działań o charakterze inwestycyjnym, jak i w odniesieniu do liczby podpisanych umów małe i średnie firmy wykazały większą aktywność niż przedsiębiorstwa zlokalizowane poza terenem Łodzi (odpowiednio ich udział wyniósł 58% i 63%). Zróżnicowanie to potwierdza o korzyściach aglomeracji związanych w tym wypadku większym i łatwiejszym dostępem do usług doradczych i do informacji niezbędnych dla opracowania poprawnego wniosku o dofinansowanie.

W odniesieniu do liczby złożonych wniosków o dofinansowanie inwestycji w powiatach poza Aglomeracją Łódzką najaktywniej reprezentowane były przedsiębiorstwa z powiatów: tomaszowskiego, radomszczańskie, zduńskowolskiego, miasta na prawach powiatu Piotrków Trybunalski, sieradzkiego i bełchatowskiego.

Instrumenty wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007–2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego (RPO WŁ) jest jednym z programów, który obok programów szeregu centralnego, realizuje założenia Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO) – określających krajowe priorytety, na które jest przeznaczony główny strumień funduszy europejskich w nowym okresie programowania. Opracowany na szczeblu województwa Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007–2013 (RPO WŁ), jest dokumentem o charakterze operacyjnym, określającym główne kierunki rozwoju województwa.

⁴ Raport końcowy Poziom absorpcji przez MSP środków w ramach SPO WKP, IMC Consulting, PSDB, Warszawa 2007.

⁵ Dane Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Łódź 2008.

zmierzające m.in. do poprawy konkurencyjności gospodarczej województwa, promowania zrównoważonego rozwoju regionalnego oraz zapewnienia większej spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej regionu. Przez najbliższych osiem lat Zarząd Województwa Łódzkiego będzie pełnił funkcję Instytucji Zarządzającej i ponosił całkowitą odpowiedzialność za wdrażanie środków EFRR w regionie. Województwo łódzkie na lata 2007–2013 dysponuje kwotą wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) 1 006 380 910 EUR⁶.

W ramach RPO WŁ wyodrębniona została oś priorytetowa III: Gospodarka, Innowacyjność, Przedsiębiorczość, adresowana przede wszystkim do małych i średnich podmiotów gospodarczych. Wsparcie w ramach III osi priorytetowej obejmuje projekty inwestycyjne i badawcze w przedsiębiorstwach, wsparcie jednostek B+R, projekty przyczyniające się do rozwoju otoczenia biznesu oraz sektora usług turystycznych i bazy rekreacyjno-sportowej. Wśród projektów realizowanych w ramach tej osi można wskazać m.in.: zakup i wytworzenie aparatury naukowo-badawczej, zakup środków trwałych niezbędnych do prowadzenia prac B+R w przedsiębiorstwach, bezpośrednie inwestycje w MSP z preferencjami dla projektów innowacyjnych, tworzenie lub rozwój parków przemysłowych, technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości i nowych ośrodków proinnowacyjnych, budowę i przebudowę infrastruktury turystycznej. Realizacja projektów dofinansowanych w ramach III osi priorytetowej powinna – zgodnie z założeniami RPO WŁ – przyczynić się m.in. do zwiększenia potencjału badawczo-rozwojowego w regionie, wzrostu stopnia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw i całej gospodarki w województwie, a także do poprawy atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej regionu⁷.

Oś priorytetowa III: Gospodarka, Innowacyjność, Przedsiębiorczość składa się z pięciu działań: III.1 Wsparcie jednostek B+R, III.2 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw, III.3 Rozwój B+R w przedsiębiorstwach, III.4 Rozwój otoczenia biznesu, III.5 Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna. Szczególnym zainteresowaniem przedsiębiorców cieszy się działanie III.2, w ramach którego możliwe jest uzyskanie dofinansowania na bezpośrednie inwestycje realizowane w przedsiębiorstwach. Celem działania jest wspieranie inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych w przedsiębiorstwach. W ramach tego działania wspierane są projekty inwestycyjne, które zmierzają do wzrostu konkurencyjności na rynku oraz do poprawy kondycji MSP w województwie łódzkim.

W ramach działania o wsparcie ubiegać się mogą projekty dotyczące bezpośrednich inwestycji w przedsiębiorstwach związane z wprowadzeniem nowych, dodatkowych produktów lub zasadniczej zmiany dotychczasowego procesu produkcyjnego m.in. w zakresie:

- zastosowania nowych rozwiązań technologicznych w produkcji i usługach (zakup niezbędnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych związanych bezpośrednio z zakupem i eksploatacją środków trwałych), w tym prowadzących do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko (w tym m.in.: ograniczenia energo-, mate-

⁶ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego (RPO WŁ) na lata 2007–2013, „Gazeta Wyborcza”, http://gospodarka.gazeta.pl/firma/1,31560,5723658,Regionalny_Program_Operacyjny_Wojewodztwa_Lodzkiego.html, 12.02.2009 r.

⁷ Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007–2013, Załącznik do Uchwały nr 79/09 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 28 stycznia 2009 r., Zarząd Województwa Łódzkiego, Łódź, 28 stycznia 2009, s. 78.

- riało- i wodochłonności produktów i usług, zastosowania oceny cyklu życia na wszystkich etapach projektowania procesów technologicznych),
- wprowadzenia nowych rozwiązań organizacyjnych, prowadzących do poprawy produktywności i efektywności (w tym np. marketingowych, logistycznych, w zakresie dystrybucji, systemów informacyjnych oraz zarządzania);
- zakupu niezbędnych środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych dotyczących wprowadzenia zmian organizacyjnych,
- uzyskiwania certyfikacji dla wytwarzanych produktów i świadczonych usług (w powiązaniu z przedmiotem inwestycyjnym projektu),
- inwestycje w zakresie transportu multimodalnego,
- wsparcie systemów zarządzania środowiskowego MSP,
- wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- promocja przedsiębiorcy na rynku docelowym, w tym przygotowanie, druk i emisja materiałów promocyjnych, udział w targach i misjach gospodarczych za granicą,
- marketing i promocja produktów i „marek” regionalnych⁸.

Do tej pory odbył się zaledwie jeden nabór (09–10.2008) dotyczący projektów inwestycyjnych, podczas którego złożone zostały 234 projekty o łącznej wartości inwestycji w kwocie 607 240 091,53 PLN, z czego łączna wnioskowana kwota wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego stanowi 325 261 822,32 PLN⁹. Do dnia dzisiejszego (połowa lutego 2009 r.) nie ma jednak jeszcze informacji o zakończeniu oceny formalnej złożonych wniosków, a tym samym nie można nawet przewidywać terminu zakończenia oceny merytorycznej. Te opóźnienia skutkować będą poważnymi odstępstwami od terminów realizacji poszczególnych etapów inwestycji, ujętymi w harmonogramach rzeczowo-finansowych, stanowiących element wniosków o dofinansowanie. Wprawdzie pod koniec 2008 roku wnioskodawcy otrzymali pisma od Centrum Obsługi Przedsiębiorcy¹⁰ z informacją o możliwości rozpoczęcia realizacji inwestycji na własne ryzyko (o ile projekt spełnia kryteria kwalifikujące do objęcia wsparciem), jednak niewielu przedsiębiorców, zwłaszcza w przypadku projektów o dużej wartości, jest w stanie podjąć takie ryzyko bez pewności uzyskania dofinansowania. Sytuacja powstawania tak poważnych opóźnień nie stanowi dobrej prognozy dla sprawnej absorpcji środków alokowanych dla małych i średnich firm w ramach RPO WŁ.

Województwo łódzkie, w ocenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego przeprowadzonej w połowie stycznia br. wypada wyjątkowo niekorzystnie na tle innych województw w zakresie stopnia wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego. Pod względem ilości złożonych wniosków województwo łódzkie zajmuje ostatnie miejsce w kraju (tabela 3). Według stanu na dzień 14 stycznia br. w ramach 16 RPO zanotowano 7679 wniosków o dofinansowanie (po ocenie formalnej), z czego tylko 53 z województwa łódzkiego¹¹.

⁸ Ibidem.

⁹ <http://www.cop.lodzkie.pl/index.php?start=15>, 12.02.2009 r.

¹⁰ Jednostka podległa Urzędowi Marszałkowskiemu w Łodzi oddelegowana do obsługi m.in. działania III.2 RPO WŁ.

¹¹ *Wdrażanie Regionalnych Programów Operacyjnych*, Departament Koordynacji i Wdrażania Programów Regionalnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego <http://www.mrr.gov.pl/Szukaj/Strony/Results.aspx?k=ocena%20wdra%C5%BCania%20RPO>, 12.02.2009 r.

Tabela 3. Stan wdrożenia RPO – ilość złożonych wniosków.

RPO (stan na 14.01.2009 r.) – źródło Krajowy System Informatyczny	Ilość	Łączna wartość
RPO Województwa Dolnośląskiego	123	591 885 972
RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego	105	674 332 578
RPO Województwa Lubelskiego	436	1 423 490 838
RPO Województwa Lubuskiego	776	3 197 959 298
RPO Województwa Łódzkiego	53	445 897 950
RPO Województwa Małopolskiego	401	2 198 108 311
RPO Województwa Mazowieckiego	944	4 270 654 229
RPO Województwa Opolskiego	469	1 447 648 738
RPO Województwa Podkarpackiego	438	2 195 879 782
RPO Województwa Podlaskiego	413	1 657 047 214
RPO Województwa Pomorskiego	690	2 401 100 033
RPO Województwa Śląskiego	1357	3 383 321 981
RPO Województwa Świętokrzyskiego	296	525 835 991
RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego	514	1 068 423 890
RPO Województwa Wielkopolskiego	472	750 167 789
RPO Województwa Zachodniopomorskiego	192	304 529 521
Razem 16 RPO	7 679	26 536 284 115

Źródło: *Wdrażanie Regionalnych Programów Operacyjnych*, Departament Koordynacji i Wdrażania Programów Regionalnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 12.02.2009 r.,
<http://www.mmr.gov.pl/Szukaj/Strony/Results.aspx?k=ocena%20wdra%C5%BCania%20RPO>.

Na ten wyjątkowo niekorzystny stan wdrażania RPO WŁ składają się zarówno czynniki administracyjno-organizacyjne, jak i – w niewielkim stopniu – polityczne oraz prawne. Najpoważniejszą barierą w wykorzystywaniu środków europejskich przez województwo łódzkie, w tym przede wszystkim przeznaczonych dla małych i średnich firm, jest jednak zła organizacja systemu naboru i oceny wniosków. Zbyt późno rozpoczęto organizację Centrum Obsługi Przedsiębiorców, nabór i szkolenie pracowników.

Konsekwencją tego było m.in. niedostateczne przygotowanie pracowników obsługujących potencjalnych wnioskodawców, zwłaszcza w zakresie udzielania informacji. Kolejny problem to opóźnienia w opracowywaniu dokumentacji konkursowych. Dla przykładu, dokumentacja konkursowa dotycząca działania III.2 pojawiła się dopiero w dniu otwarcia naboru trwającego od 1 września do 3 października 2008 r. Dla wnioskodawców oznaczało to konieczność przygotowania wniosków w krótszym czasie.

Sytuację dotyczącą stanu wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego ocenić należy jako niepokojącą. Za ten stan rzeczy odpowiedzialność ponosi przede wszystkim Zarząd Województwa, do którego zadań, jako Instytucji Zarządzającej RPO WL należy nadzór nad prawidłowym przebiegiem wdrażania programu. Wydaje się, że wnioski jakie wynikają z dotychczasowego wdrażania programu, w tym w zakresie dotyczącym środków dla małych i średnich firm, powinny skłonić właściwe władze do podjęcia działań usprawniających system dystrybucji środków pomocowych. Zadanie to powinno być priorytetem Zarządu Województwa Łódzkiego.

Bariery w absorpcji środków przeznaczanych dla małych i średnich firm

Oceniając pierwsze lata wdrażania funduszy strukturalnych przeznaczonych dla małych i średnich podmiotów gospodarczych nie sposób pominąć opinii samych zainteresowanych – beneficjentów ostatecznych środków pomocowych. Badania takie prowadzone były zarówno przez Instytucję Wdrażającą (Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości), jak i przez media i organizacje reprezentujące przedsiębiorców. Z badań przeprowadzonych w kwietniu 2005 roku na zlecenie „Gazety Wyborczej” wynika nie najlepsza ocena mechanizmu dystrybucji środków strukturalnych wyrażona przez samych przedsiębiorców. Podkreślano szczególnie wysoki stopień skomplikowania procedur aplikacyjnych, określając je mianem „źle skrojonych”, zbyt sformalizowanych i rozdzielanych w bardzo nieprzejrzysty sposób. Podnoszono również problem obowiązku prefinansowania inwestycji, skomplikowane procedury sprawozdawcze i zbyt długi okres weryfikacji wniosków. Przedsiębiorcy zwracali także uwagę na nieprecyzyjne wymagania, chaos informacyjny i nieścisłości w dokumentach. Odrębną kwestią, na którą wskazywali ankietowani była specyficzna postawa firm doradczych, które w swych kampaniach reklamowych upowszechniały przekonanie, że bez ich pomocy poprawne napisanie wniosku jest praktycznie niemożliwe¹².

Przekonanie to potwierdzają także badania beneficjentów przeprowadzone przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). Wyniki badania wskazują, że ok. 80% firm, które uzyskały wsparcie korzystało z pomocy zewnętrznych podmiotów opracowujących aplikacje. Ponad 27% ankietowanych miało trudności w zrozumieniu dokumentacji projektowej, czemu dodatkowo towarzyszyły częste zmiany informacji na stronie PARP. Większość beneficjentów miała także problemy z rozliczeniem projektu. Ponad 62% badanych wskazywało na problem związany z niezrozumiałymi instrukcjami i skomplikowanymi formalnościami. Zdecydowana większość przedsiębiorców źle oceniła długość trwania procedury oceny wniosków, zdaniem 76% respondentów czas ten był zbyt długi¹³.

¹² SMG/KRC na zlecenie Gazety Wyborczej, kwiecień 2005.

¹³ Badanie ocen i opinii wnioskodawców Działania 2.1 SPO WKP, PARP, maj 2006.

Reasumując, wydaje się, że trudności towarzyszące dystrybucji środków wspierających małe i średnie firmy w ramach funduszy pomocowych podzielić można na trzy kategorie. Pierwszą z nich stanowią bariery natury administracyjnej – m.in. złożona procedura aplikacyjna, treść i zakres wniosków, długi czas oceny projektu, stosunkowo ostre zasady kontroli realizacji projektu i bariery instytucjonalne – organizacja systemu wdrażania funduszy na poziomie kraju i regionu, nie dość wysokie kompetencje pracowników, duża rotacja kadr. Drugą grupę barier określić można mianem „barier rynkowych”, związanych z nadal stosunkowo niewielką konkurencją wśród firm oferujących usługi opracowania dokumentacji aplikacyjnych, co powoduje utrzymywanie się wysokich cen, w tym stawki „success fee”, będącej procentową stawką liczoną od kwoty dofinansowania. Ostatnia, trzecia kategoria barier to tzw. bariery wewnętrzne, wynikające z niskiej skłonności samych przedsiębiorców do współpracy w ramach wspólnych zamierzeń inwestycyjnych, co mogłoby zwiększyć ich szansę na uzyskanie wsparcia oraz zmniejszyć koszty realizacji projektu dla pojedynczego podmiotu. Bariera o charakterze wewnętrznym jest także często brak wizji samych przedsiębiorców co do ich strategii rozwoju. Środki, o których pozyskanie starają się małe i średnie firmy bardzo często trudno jest wpisać w jakąś szerszą strategię rozwojową tych podmiotów, której logiczną konsekwencję stanowi składany wniosek.

Wydaje się, że o ile trudno jest wprowadzać zmiany dotyczące funkcjonowania rynku danej usługi (konkurencja pomiędzy firmami doradczymi) i zmiany dotyczące postaw przedsiębiorców, mocno związane z kontekstem kulturowym i społecznym, o tyle zdecydowanie można i należy wprowadzać rozwiązania ograniczające istnienie barier natury administracyjnej. Szczególnie trudne zadanie stoi przez Zarząd Województwa Łódzkiego, które zajmuje ostatnie miejsce pod względem absorpcji środków alokowanych w ramach łódzkiego RPO. Bez wprowadzenia korekt i usprawnień w systemie dystrybucji środków pomocowych województwo łódzkie może mieć poważne problemy w osiągnięciu celów priorytetowych wskazanych w Regionalnym Programie Operacyjnym, a co za tym idzie nie wykorzystać w pełni możliwości rozwojowych wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Literatura

1. Pyciński, S., Żołnierski, A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2005–2006*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2007.
2. *Raport końcowy Poziom absorpcji przez MSP środków w ramach SPO WKP*, IMC Consulting, PSDB, Warszawa 2007.
3. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego (RPO WL) na lata 2007–2013*, „Gazeta Wyborcza”, http://gospodarka.gazeta.pl/firma/1,31560,5723658,Regionalny_Program_Operacyjny_Wojewodztwa_Lodzkiego.html.
4. *Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007–2013*, Załącznik do Uchwały nr 79/09 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 28 stycznia 2009 r., Zarząd Województwa Łódzkiego, Łódź, 28 stycznia 2009 r.
5. <http://www.cop.lodzkie.pl/index.php?start=15>, 12.02.2009 r.
6. *Wdrażanie Regionalnych Programów Operacyjnych*, Departament Koordynacji i Wdrażania Programów Regionalnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,

<http://www.mrr.gov.pl/Szukaj/Strony/Results.aspx?k=ocena%20wdra%C5%BCania%20RPO>, 12.02.2009 r.

Summary

INSTRUMENTS SUPPORTING SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN ŁÓDŹ REGION IN THE CONTEXT OF POLAND'S MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION

Small and medium-sized enterprises faces a number of obstacles in their technological development, innovativeness and competitiveness growth – the ones that place them less favorable market position as compared to big enterprises. Because of the socio-economic role played by SME's sector the European Union – on the basis on treaty derogations – creates legal and financial instruments supporting small and medium-sized firms. Polish SMEs already in the pre-accession period were actively using various support instruments offered by community policies. After 1st of May 2004 these possibilities has been greatly extended. Small and medium-sized enterprises in Łódź Region demonstrate relatively high level of activity in the absorption of EU funds vis à vis other regions' statistics. This activity is however conditioned by numerous factors. Some of them is linked to the very structure of accessible programmes (priorities and objectives), while some of them belong to external and internal barriers to funds accessibility. The article concentrates on the analysis of both instruments supporting SMEs' development In the Łódź Region and the obstacles hindering utilisation of existing forms of support.